

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA ŚWIDERSKI PRZECIWKO POLSCE

(Skarga nr 5532/10)

WYROK

STRASBURG

16 lutego 2016 r.

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 § 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Świderski przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), Izba w składzie:

András Sajó, *Przewodniczący,*

Vincent A. De Gaetano,

Nona Tsotsoria,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Krzysztof Wojtyczek,

Egidijus Kūris,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *sędziowie,*

oraz Françoise Elens-Passos, *kanclerz sekcji,*

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 stycznia 2016 r.

Wydaje następujący wyrok, który został przyjętym w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Podstawą sprawy jest skarga (nr 5532/10) złożona przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału, zgodnie z art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wartości („Konwencja”), przez polskiego obywatela, p. Jakuba Świderskiego („skarżący”), w dniu 15 stycznia 2010 r.

2. Rząd Polski (Rząd) był reprezentowany przez jego pełnomocnika, p. J. Chrzanowską z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucił w szczególności naruszenie art. 3 Konwencji, w zakresie zakwalifikowania go jako osadzonego tzw. niebezpiecznego. Wniósł również skargę w zakresie art. 6 i 13 Konwencji, twierdząc że postępowanie prowadzone przez komisję penitencjarną było niesprawiedliwe, a skuteczne odwołanie się od jej postanowień było niemożliwe.

4. W dniu 7 lipca 2014 r. skarga została zakomunikowana Rządowi.

STAN FAKTYCZNY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżący urodził się w 1989 r. i jest osadzony w Opolu Lubelskim.

A. Postępowanie karne przeciwko skarżącemu

6. Dnia 29 czerwca 2007 r. skarżącego zatrzymano i umieszczono w Zakładzie Karnym w Białej Podlaskiej pod zarzutem zabójstwa. Skarżący był uprzednio karany i przebywał w zakładzie karnym.

7. Dnia 17 grudnia 2009 r. skarżący został skazany za zabójstwo na 25 lat pozbawienia wolności. Skarżący złożył apelację.

8. Dnia 10 października 2010 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie uchylił wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

9. Dnia 13 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w Lublinie skazał skarżącego na 13 lat pozbawienia wolności.

B. Nałożenie reżimu osadzonego tzw. niebezpiecznego

10. W dniu 14 sierpnia 2007 r. Komisja Penitencjarna w Zakładzie Karnym w Białej Podlaskiej zakwalifikowała skarżącego jako osadzonego „niebezpiecznego”. Swoją decyzję uzasadniła próbą ucieczki podjętą przez skarżącego w trakcie transportu odbywającego się poza murami zakładu karnego, a także poważnym charakterem przestępstwa, za które został skazany.

11. W bliżej nieokreślonym dniu we wrześniu 2007 r. skarżącego przeniesiono do Aresztu Śledczego w Lublinie. W dniu 3 października 2007 r. Komisja Penitencjarna w Areszcie Śledczym w Lublinie zastosowała wobec skarżącego reżim osadzonego „niebezpiecznego”. Następnie wielokrotnie przedłużała stosowanie reżimu osadzonego niebezpiecznego. Skarżący przekazał kopie decyzji komisji z: 6 maja 2008 r., 19 marca 2009 r., 12 sierpnia i 23 grudnia 2010 r., 23 marca, 23 czerwca i 14 lipca 2011 r. oraz 15 marca 2012 r. Wszystkie wymienione decyzje wydano na specjalnym formularzu, który zawierał pole na uzasadnienie. W tym miejscu znajdują się jednak wyłącznie informacje na temat postępów skarżącego w resocjalizacji, ocenianych jako „umiarkowane” lub „niedostateczne”.

12. W bliżej nieokreślonym dniu skarżącego przeniesiono do Aresztu Śledczego w Kielcach.

13. W dniu 30 marca 2010 r. Komisja Penitencjarna w Areszcie Śledczym w Kielcach zastosowała wobec skarżącego reżim osadzonego „niebezpiecznego”. Skarżący złożył odwołanie.

14. W dniu 28 czerwca 2010 r. Sąd Okręgowy w Kielcach utrzymał decyzję komisji w mocy. Sąd zbadał, czy decyzja komisji była uzasadniona oraz czy komisja przestrzegła zasady swobodnej oceny okoliczności sprawy. Stwierdził, że decyzję wydano zgodnie z przepisami prawa i że była ona uzasadniona biorąc pod uwagę agresywne i wulgarne zachowanie skarżącego w areszcie śledczym, odmawianie spożywania posiłków, a także brak skruchy w odniesieniu do przestępstw, za które został skazany przez

sąd pierwszej instancji. Sąd ustalił również, że skarżący otrzymał 22 kary dyscyplinarne za nawiązywanie nielegalnych kontaktów.

15. W bliżej nieokreślonym dniu w 2010 r. skarżącego przeniesiono z powrotem do Aresztu Śledczego w Lublinie.

16. W dniu 31 sierpnia 2010 r. złożył on do okręgowego inspektoratu służby więziennej skargę na warunki, w których odbywa karę oraz na ciągłe przedłużanie reżimu osadzonego „niebezpiecznego”.

17. W dniu 2 października 2010 r. inspektorat uznał skargę za bezzasadną, powołując się na próbę ucieczki z transportu podjętą przez skarżącego. Odniósł się również do samookaleczenia skarżącego w dniu 17 czerwca 2010 r. oraz do opinii psychologa z dnia 18 czerwca 2010 r., zgodnie z którą skarżący mógł być przetrzymywany w odosobnieniu, w formie kary dyscyplinarnej.

18. Skarżący odwołał się od decyzji z dnia 23 grudnia 2010 r. oraz 23 marca 2011 r. Odwołując się od uprzedniej decyzji skarżący stwierdził, że komisja arbitralnie zakwalifikowała go jako osadzonego „niebezpiecznego” oraz że nie miał on dostępu do opinii władz więzienia, ani do ich wniosku o kwalifikację, a w związku z „ciągłym przetrzymywaniem ... w nieludzkich warunkach” był upadlany i upokarzany.

19. W dniu 28 lutego 2011 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił skargę uznając, że kwalifikacja skarżącego była uzasadniona w świetle faktu, że 14 sierpnia 2007 r. próbował zbiec w trakcie transportu. Sąd odniósł się również do tego, że skarżącego skazano za zabójstwo i uznał, że ten powód jest wystarczający, aby zakwalifikować go jako osadzonego „niebezpiecznego”, nawet nie uwzględniając próby ucieczki.

Sąd stwierdził także:

„Pozostałe okoliczności, takie jak właściwości osobiste czy zachowanie skarżącego w zakładzie karnym, a także poziom jego demoralizacji podlegają bieżącej ocenie, w związku z czym decyzji w tej sprawie nie należy rozpatrywać pod kątem zgodności z prawem. Można ją natomiast rozpatrywać pod kątem sprawiedliwości; to jednak wykraczałoby poza ramy decyzji wskazane w art. 7 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego.”

W odniesieniu do innych skarg złożonych przez skarżącego sąd uznał, że nie miały one żadnego wpływu na decyzję komisji, w związku z czym „nie wymagają nawet analizy”.

20. Dnia 11 maja 2011 r. Sąd Okręgowy w Lublinie nie uwzględnił skargi skarżącego na decyzję z dnia 23 marca 2011 r. stwierdzając, że jego podstawą było „nastawienie i negatywne zachowanie skarżącego, a także ocena procesu jego resocjalizacji”.

21. W dniu 22 września 2011 r. Komisja Penitencjarna w Areszcie Śledczym w Lublinie zniosła reżim osadzonego „niebezpiecznego” w stosunku do skarżącego. Swoją decyzję uzasadniła dobrym zachowaniem skarżącego.

22. Łącznie reżim osadzonego „niebezpiecznego” stosowano wobec skarżącego przez okres czterech lat, jednego miesiąca i dziewięciu dni.

C. Określone aspekty reżimu

23. Skarżący przebywał w kilku ośrodkach zamkniętych, w szczególności w Zakładach Karnych w Białej Podlaskiej i w Lublinie oraz w Aresztach Śledczych Warszawa - Mokotów, w Białymstoku i Kielcach.

24. W Areszcie Śledczym w Kielcach cele osadzonych podlegały ciągłemu monitoringowi za pośrednictwem sieci kamer przemysłowych. Według Rządu skarżący miał możliwość publikacji artykułów w biuletynie więziennym, a także mógł brać udział w zawodach. Miał dostęp do biblioteki oraz zajęć kulturalno-oświatowych.

25. W Aresztach Śledczych Warszawa- Mokotów i w Białymstoku cele oraz inne obszary dostępne dla skarżącego znajdowały się pod specjalnym dozorem. Przy wchodzeniu do celi i opuszczaniu jej skarżący poddawany był kontroli osobistej z obowiązkiem rozebrania się. Każdorazowo, gdy był poza celą, był dozorowany przez dwóch strażników. Miał dostęp do biblioteki, gazet codziennych, mógł słuchać radia. Miał również dostęp do pokoju rekreacyjnego z urządzeniami sportowymi. Co więcej, w Areszcie Śledczym w Białymstoku mógł uczestniczyć w programie reintegracji ze społeczeństwem.

26. Skarżący spędził większość przedmiotowego czasu w Areszcie Śledczym w Lublinie. Cella była wyposażona w sanitariat, który nie był oddzielony od reszty pomieszczenia. Cella, w tym znajdujący się w niej kącik sanitarny, podlegała ciągłemu monitoringowi za pośrednictwem sieci kamer przemysłowych.

27. Skarżący miał obowiązek noszenia czerwonego stroju, przeznaczonego dla osadzonych „niebezpiecznych”, który nie był wystarczająco ciepły w zimie. Przy każdym opuszczaniu celi lub wchodzeniu do niej skarżący poddawano kontrolom osobistym, co w praktyce oznaczało, że musiał się rozebrać do naga przed strażnikami, nachylić się i pozwolić na sprawdzenie odbytu. Według skarżącego, za każdym razem gdy znajdował się poza celą, w tym podczas rozpraw sądowych, na rękach i nogach musiał nosić kajdany zespolone. Były to kajdany zakładane na ręce i nogi, zespolone łańcuchami. Według Rządu skarżący musiał nosić kajdany zespolone wyłącznie podczas transportu. W zakładzie karnym, przebywając poza celą, nosił kajdanki.

28. Skarżący miał godzinę dziennie na ćwiczenia.

29. Okno celi było przesłonięte plastikowymi blendami, które według skarżącego ograniczały dostęp świeżego powietrza i naturalnego światła do celi. W celi nieprzerwanie panował półmrok, w związku z czym do czytania skarżący musiał używać sztucznego oświetlenia, nawet w ciągu dnia.

30. Skarżący mógł uczestniczyć w zajęciach kulturalnych i korzystać z biblioteki trzy razy w ciągu tygodnia; miał również dostęp do pokoju rekreacyjnego, wyposażonego w telewizor, gry, laptopa oraz sprzęt do ćwiczeń.

31. W związku z agresywnym zachowaniem i wulgarnym nastawieniem wobec strażników więziennych, wobec skarżącego trzeba było zastosować środki dyscyplinarne. W dniu 4 sierpnia 2009 r. skarżący podjął próbę czynnej napaści na funkcjonariusza na służbie. Dnia 17 grudnia 2009 r. Sąd Okręgowy w Lublinie wydał wyrok skazujący za usiłowanie ucieczki podczas transportu na badanie psychiatryczne w dniu 14 sierpnia 2007 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie utrzymał wyrok skazujący w mocy dnia 10 października 2010 r. W dniu 10 lutego 2010 r. Sąd Okręgowy w Lublinie skazał skarżącego za czynną napaść na funkcjonariusza na służbie dnia 4 sierpnia 2009 r.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I STOSOWANA PRAKTYKA

32. Właściwe prawo krajowe i stosowana praktyka, odnoszące się do stosowania reżimu osadzonego „niebezpiecznego” oraz właściwych dokumentów międzynarodowych, określono w wyrokach Trybunału w sprawach *Piechowicz p. Polsce* (nr 20071/07 §§ 110-17 oraz §§ 127-136 z 17 kwietnia 2012 r.) oraz *Horych p. Polsce* (nr 13621/08 §§ 49-56 oraz §§ 69-78 z 17 kwietnia 2012 r.).

33. Przepisy Kodeksu karnego wykonawczego, dotyczące stosowania reżimu wobec skazanego, brzmią następująco:

Artykuł 88 § 3

„Skazany stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu odbywa karę w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego zakładu.”

Artykuł 88a

“1. Skazany, o którym mowa w art. 88 § 3 odbywa karę w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego. O osadzeniu skazanego w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego zawiadamia się sędziego penitencjarnego.

2. Przy podjęciu i każdorazowej weryfikacji decyzji o uznaniu skazanego za stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu, uwzględnia się: właściwości i warunki osobiste skazanego, motywacje i sposób zachowania się przy popełnieniu przestępstwa oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, sposób zachowania się w trakcie pobytu w zakładzie karnym, stopień demoralizacji. Odnosi się to również do skazanego, który

(2a) podczas uprzedniego lub obecnego pozbawienia wolności stwarzał zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego w ten sposób, że był

organizatorem lub aktywnym uczestnikiem zbiorowego wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym...”

34. Artykuł 88b Kodeksu karnego wykonawczego określa warunki, w których skazani o statusie osadzonych „niebezpiecznych” odbywają karę. Są one identyczne jak warunki określone w art. 212b Kodeksu, odnoszące się do osadzonych (patrz *Piechowicz*, wspomniany wyżej, § 106).

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

35. Skarżący podnosił, że bezprawnie sklasyfikowano go jako osadzonego „niebezpiecznego”, a stosowane restrykcje stanowiły poniżające traktowanie, sprzeczne z art. 3 Konwencji, który brzmi następująco:

„Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.”

36. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem.

A. Dopuszczalność

1. Stanowisko stron

37. Rząd stwierdził, że skarżący nie wykorzystał dostępnych środków odwoławczych, nie odwołał się od wszystkich decyzji wydanych przez komisję penitencjarną. Nie odwołał się od pierwszej decyzji wydanej 14 sierpnia 2007 r., nakładającej na niego reżim, ani od kolejnych decyzji. W rzeczywistości wydano szesnaście decyzji o przedłużeniu reżimu osadzonego „niebezpiecznego”. Skarżący odwołał się tylko od trzech z nich: z dnia 30 marca i 23 grudnia 2010 r. oraz 23 marca 2011 r. Rząd stwierdził, że skarżącego każdorazowo informowano o terminie do złożenia skargi, ale skarżący nie podejmował żadnych działań w tym kierunku. Rząd uznał, że skarga powinna zostać oddalona w związku z niewykorzystaniem krajowych środków odwoławczych.

38. Skarżący nie skomentował tej kwestii.

2. Ocena Trybunału

39. Trybunał zauważa, że chociaż art. 35 § 1 Konwencji stanowi, że przed złożeniem skargi do Trybunału należy podnieść zarzuty przed właściwym organem krajowym, to zapis ten nie powinien mieć odniesienia do środków odwoławczych, które są niewystarczające lub nieskuteczne (patrz sprawa *Egmez p. Cyprowi*, nr 30873/96 § 64 ECHR 2000-XII).

40. Trybunał odnotowuje fakt, że skarżący składał odwołanie od trzech decyzji przedłużających jego kwalifikację jako osadzonego „niebezpiecznego”: pierwsze odwołanie złożono 30 marca 2010 r., tj. dwa lata i sześć miesięcy po zastosowaniu wobec niego reżimu (patrz ustęp 13 powyżej). Następnie odwołał się od decyzji dwukrotnie, 23 grudnia 2010 r. oraz 23 marca 2011 r., natomiast reżim zniesiono 22 września 2011 r. (patrz ustępy 18 i 21 powyżej).

41. Trybunał zauważa, że art. 35 Konwencji, który określa zasady wyczerpania krajowych środków odwoławczych, przewiduje rozłożenie ciężaru dowodu. To na rządzie stwierdzającym niewykorzystanie dostępnych środków spoczywa obowiązek przekonania Trybunału, że środki odwoławcze były skuteczne i dostępne, zarówno w teorii jak i w praktyce, we właściwym czasie, tzn. były dostępne, właściwe dla zarzutów skarżącego i oferowały realne szanse powodzenia. W przedmiotowej sprawie Trybunał nie został przekonany w oparciu o dowody przedstawione przez Rząd na poparcie tego zarzutu.

42. W każdym razie zarzut niewykorzystania środków odwoławczych jest nierozzerwalnie związany z oceną Trybunału odnoszącą się do sensowności podjętych środków, a także do kwestii tego, czy przedłużający się reżim osadzonego „niebezpiecznego” został odpowiednio uzasadniony przez władze. W opinii Trybunału właściwsze będzie rozpatrzenie argumentacji rządu na etapie badania meritum sprawy.

43. W związku z tym Trybunał dołącza wniosek rządu o niedopuszczalności skargi z powodu niewyczerpania meritum sprawy.

44. Trybunał zaznacza również, że skarga nie jest bezpodstawna, w rozumieniu art. 35 § 3 Konwencji, oraz że nie jest niedopuszczalna z innych powodów. W związku z tym złożoną skargę uznaje się za dopuszczalną.

B. Roszczenia

1. Skarżący

45. Skarżący podniósł, że przedłużające się stosowanie reżimu osadzonego „niebezpiecznego” stanowiło naruszenie art. 3 Konwencji.

46. Stwierdził również, że reżim zastosowano kiedy był jeszcze bardzo młodym mężczyzną i przetrzymywano go przez większość czasu w odosobnieniu, co w połączeniu z młodym wiekiem wywarło negatywny wpływ na jego rozwój psychiczny.

2. Rząd

47. Rząd utrzymywał, że skarżącego zakwalifikowano jako osadzonego „niebezpiecznego” zgodnie z właściwymi przepisami prawa. Podstawą dla zastosowania reżimu był wysoki stopień demoralizacji skarżącego, jego agresywne i wulgarne zachowanie wobec strażników więziennych oraz

usiłowanie ucieczki z więziennego transportu. W związku z tym zastosowanie statusu osadzonego „niebezpiecznego” można uznać za zgodne z prawem i niezbędne w celu zachowania bezpieczeństwa w zakładzie karnym.

48. Zakwalifikowanie skarżącego jako osadzonego „niebezpiecznego” poddawano pod rozwałę co trzy miesiące. Uzasadnienie stosowania reżimu pozostawało aktualne przez cały przedmiotowy okres. Jak tylko komisja odnotowała poprawę w zachowaniu skarżącego, tj. 22 września 2011 r., gdy skarżący nie stanowił już zagrożenia dla bezpieczeństwa więzienia, reżim został zniesiony. W takich okolicznościach rząd uznał, że zastosowanie reżimu w stosunku do skarżącego było zgodne z prawem, gdyż zapobiegało ryzyku wystąpienia zamieszek w zakładzie karnym i pozwalało na zachowanie bezpieczeństwa.

49. Rząd podkreślał, że w przedmiotowym okresie skarżący miał dostęp do odpowiednich bodźców oraz kontaktów międzyludzkich. W szczególności miał możliwość odbywania widzeń z członkami rodziny, miał dostęp do biblioteki i brał udział w różnorodnych zajęciach fizycznych i kulturalnych.

50. Jeżeli chodzi o obowiązek noszenia kajdanek i kajdan zespolonych przez skarżącego w trakcie transportu Rząd podniósł, że był on związany z uprzednią próbą ucieczki z transportu oraz usiłowaniem czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego przez skarżącego. W związku z tym konieczne i proporcjonalne do sytuacji było zastosowanie kajdan zespolonych.

51. Rząd następnie odniósł się do kontroli osobistych skarżącego z obowiązkiem rozebrania się do naga i wskazał, że zastosowanie reżimu osadzonego „niebezpiecznego” obejmuje takie środki. Kontrole prowadzono zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w oddzielnym pomieszczeniu, bez obecności osób trzecich.

52. Podsumowując Rząd wniósł o stwierdzenie przez Trybunał, że artykuł 3 Konwencji nie został naruszony.

3. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne odnoszące się do orzecznictwa Trybunału

53. Właściwe zasady ogólne odnoszące się do orzecznictwa Trybunału podsumowano w wyrokach w sprawach *Piechowicz p. Polsce* (cyt. wyżej, §§ 158-65) oraz *Horych p. Polsce* (cyt. wyżej, §§ 85-92).

(b) Zastosowanie powyższych zasad w przedmiotowej sprawie

54. Trybunał zauważa, że bezspornym jest fakt, że w okresie od 14 sierpnia 2007 r. do 22 września 2012 r., tj. przez okres czterech lat, jednego miesiąca i dziewięciu dni, skarżący, przebywającego w areszcie śledczym, zakwalifikowano jako osadzonego tzw. niebezpiecznego, w związku z czym podlegał on surowym środkom bezpieczeństwa i

różnorodnym ograniczeniom (patrz ustępy 23-31 powyżej). Rząd nie podważał głównych aspektów reżimu, podniesionych przez skarżącego i określonych poniżej (patrz ustępy 48-51 powyżej). Szczegóły kluczowych aspektów reżimu osadzonego „niebezpiecznego” przeanalizowano dogłębnie również w wyroku *Piechowicza* (cyt. wyżej, § 166, z dalszymi odniesieniami).

55. Środki zastosowane w sprawie skarżącego obejmowały osadzenie w specjalnym oddziale zamkniętym, a także wzmożony monitoring każdego jego ruchu zarówno wewnątrz celi jak i poza nią, co oznaczało, że skarżący musiał poruszać się w kajdankach każdorazowo na zewnątrz celi. Podjęte środki obejmowały odizolowanie skarżącego od społeczności więziennej i ograniczenie możliwości kontaktów z rodziną. Co więcej, za każdym razem, gdy skarżący wychodził z celi lub wchodził do niej, musiał przejść rutynową kontrolę osobistą połączoną z obowiązkiem rozebrania się - dokładną inspekcję ciała i odzieży, w trakcie której musiał rozebrać się do naga i kilkakrotnie nachylić się w celu sprawdzenia odbytu (patrz ustępy 25 i 27 powyżej). Co więcej, jego cela, w tym znajdujące się w niej sanitariaty, podlegała ciągłemu monitoringowi za pośrednictwem sieci kamer przemysłowych.

Rząd nie podważał tych informacji. Podkreślił natomiast, że skarżący miał dostęp do różnych miejsc w więzieniu, w tym do świetlicy czy biblioteki. Co więcej, wskazał, że skarżący miał prawo do widzeń rodzinnych, ale nie określił ile takich widzeń odbyło się w przedmiotowym okresie.

56. Strony nie doszły do porozumienia co do tego, czy negatywne konsekwencje zastosowania powyższych środków wobec skarżącego osiągnęły minimalny poziom surowości, wymagany dla naruszenia art. 3 Konwencji.

57. Trybunał zauważa, że decyzja z dnia 14 sierpnia 2007 r. o zastosowaniu reżimu osadzonego „niebezpiecznego” wobec skarżącego była prawnie uzasadniona przez fakt, że skarżącego oskarżono o popełnienie poważnego przestępstwa (zabójstwa) oraz fakt, że usiłował zbiec w trakcie transportu (patrz ustęp 10 powyżej). Władze uznały zatem w sposób właściwy, że w celu zachowania bezpieczeństwa w jednostce, skarżący powinien zostać poddany bardziej szczegółowej kontroli wiążącej się z wprowadzeniem wzmożonego i stałego nadzoru nad jego poruszaniem się po celi i poza nią, ograniczeniem kontaktu i łączności ze światem zewnętrznym oraz pewną formą odseparowania go od społeczności więziennej.

58. Jednakże, ze względów przedstawionych poniżej, Trybunał nie może uznać, że nieprzerwane, rutynowe i masowe stosowanie pełnego zakresu środków, których obowiązek nałożenia w warunkach reżimu ‘N’ spoczywał na władzach, przez okres ponad czterech lat, było konieczne w celu

utrzymania bezpieczeństwa zakładu i zgodne z Artykułem 3 Konwencji (patrz *Piechowicz*, cyt. wyżej, § 170).

59. Wydaje się, że w okresie, w którym skarżący znajdował się w odosobnieniu na specjalnym oddziale zamkniętym, odseparowanym od pozostałej części więzienia, nie był w całkowitej izolacji sensorycznej ani społecznej. Jak twierdził rząd, skarżący miał prawo do widzeń z rodziną, chociaż nie jest wiadomym, ile takich widzeń odbył w trakcie przedmiotowego okresu; miał również dostęp do biblioteki oraz różnych zajęć sportowych i kulturalnych. Niemniej, ze względu na charakter oraz zasięg innych ograniczeń, same widzenia z rodziną nie mogły w sposób wystarczający zniwelować kumulatywnych i niekorzystnych skutków stosowania wobec skarżącego reżimu osadzonego „niebezpiecznego”.

60. Trybunał ma jeszcze większe wątpliwości co do pełnej kontroli osobistej, której skarżący był poddawany każdego dnia, nawet kilkakrotnie, przy wchodzeniu do celi i jej opuszczaniu. Trybunał zaznaczył już w sprawie *Piechowicza* (cyt. wyżej, § 176), że o ile kontrole osobiste z obowiązkiem rozebrania się mogą być konieczne do zachowania bezpieczeństwa w zakładzie karnym lub ochrony porządku, to argumentacja Rządu, że systematyczne, uciążliwe i wyjątkowo krępujące inspekcje, stosowane codziennie, lub kilka razy dziennie, wobec skarżącego, są niezbędne dla zachowania bezpieczeństwa w zakładzie karnym, nie jest przekonująca. Kontrole osobiste połączone z obowiązkiem rozebrania się nie wynikały z żadnych konkretnych potrzeb bezpieczeństwa, nie były również związane z podejrzeniami wynikającymi z zachowania skarżącego.

61. Biorąc pod uwagę fakt, że wobec skarżącego zastosowano już kilka innych surowych środków nadzoru, Trybunał uznaje, że praktyka codziennych kontroli osobistych z obowiązkiem rozebrania się do naga, stosowana wobec skarżącego przez ponad cztery lata, musiała wywołać w nim uczucie poniżenia, cierpienia i przygnębienia, które wykroczyło poza nieuniknione cierpienie i upokorzenie związane z odbywaniem kary więzienia (patrz *Horych*, cyt. wyżej, § 101, i *Piechowicz*, cyt. wyżej, §§ 175 i 176).

62. W przedmiotowej sprawie z decyzji wynika, że poza pierwotnym uzasadnieniem, które opierało się, zgodnie ze stanem faktycznym, na poważnym ciężarze gatunkowym zarzuconych skarżącemu czynów, usiłowania ucieczki z transportu więziennego w 2007 r. oraz „wysokiego stopnia demoralizacji” skarżącego, władze nie znalazły innego uzasadnienia dla dalszego kwalifikowania skarżącego jako osadzonego „niebezpiecznego” (patrz ustęp 11 powyżej). Trybunał zauważa, że przedmiotowa sprawa różni się od sprawy *Piechowicz* w tym zakresie, że skarżącemu nie postawiono zarzutu uczestnictwa w zorganizowanej grupie przestępczej, w związku z czym nie można automatycznie zastosować wobec niego reżimu osadzonego „niebezpiecznego” na podstawie art. 212a § 3 Kodeksu karnego wykonawczego (zob. por. *ibid.*, §§ 105 i 168).

Okoliczności, na których opierały się władze, mogą uzasadniać stosowanie reżimu wobec oskarżonego przez określony czas. Nie są jednak samodzielnie wystarczające do uzasadnienia przedłużania reżimu przez tak długi czas. Wraz z upływem czasu procedura ponownego rozpatrywania statusu osadzonego „niebezpiecznego” stała się czystą formalnością, ograniczoną jedynie do wskazania czy postęp w poprawie zachowania skarżącego jest „umiarkowany” czy „niedostateczny”. Decyzje wydane przez Komisję Penitencjarną w 2011 i 2012 r., przedłożone Trybunałowi, nie zawierają odpowiedniego uzasadnienia. Sądy, oddalając odwołania składane przez skarżącego, powoływały się na uzasadnienie przedstawione przez Komisję (patrz ustępy 11, 14 i 19).

63. Podsumowując, dokonując całościowej oceny faktów w przedmiotowej sprawie i biorąc pod uwagę skumulowany wpływ reżimu osadzonego „niebezpiecznego” na skarżącego, Trybunał uznaje, że władze nie przedstawiły wystarczających i właściwych powodów, które uzasadniałyby surowość podjętych środków w zakresie przedmiotowej sprawy. W szczególności, władze nie zdołały dowieść, że zaskarżone środki były w całości konieczne dla osiągnięcia prawnie uzasadnionego celu związanego z zapewnieniem bezpieczeństwa w zakładzie karnym.

64. W związku z tym nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji. W konsekwencji, w szczególności w świetle ustępu 62 powyżej, zarzut wstępny Rządu opierający się na niewyczerpaniu krajowych środków zaradczych (patrz ustęp 43 powyżej) należy oddalić.

II. I. INNE ZARZUTY DOTYCZĄCE NARUSZENIA KONWENCJI

65. Skarżący podniósł naruszenie art. 6 i 13 Konwencji. Skarżył się na sposób, w który komisja penitencjarna zastosowała rozszerzony reżim, a także na domniemaną bezskuteczność jego odwołań od decyzji komisji.

66. Rząd zakwestionował wskazane zarzuty.

67. Trybunał zaznacza, że wspomniana skarga łączy się ze skargą analizowaną wyżej, w związku z czym należy uznać jej dopuszczalność.

68. Trybunał uznaje, że skarga złożona przez skarżącego, odnosząca się do art. 3 Konwencji, odnosi się nie tylko do przedłużającego się stosowania reżimu osadzonego „niebezpiecznego”, ale również samej procedury analizy tego statusu. Kwestie te poddano analizie, która wykazała, że nastąpiło naruszenie wspomnianego przepisu (patrz ustęp 63 powyżej). W takich okolicznościach Trybunał uznaje, że nie nastąpiło naruszenie art. 6 i 13 Konwencji, w związku z czym nie identyfikuje oddzielnego przedmiotu postępowania.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

69. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

“Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

70. Skarżący domagał się kwoty 15.000 euro (EUR) w ramach zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową.

71. Rząd uznał, że kwota jest wygórowana.

72. Trybunał przyznaje skarżącemu 9.000 EUR z tytułu doznanej szkody niemajątkowej.

B. Koszty i wydatki

73. Skarżący nie dochodził zwrotu kosztów i wydatków.

C. Odsetki za zwłokę

74. Trybunał uznaje za właściwe, aby odsetki za zwłokę był oparte na marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego, powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ, TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE,

1. *Dolączy* sprzeciw Rządu w zakresie niewyczerpania meritum sprawy i oddala go;
2. *Uznaje* skargę za dopuszczalną;
3. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie art. 3 Konwencji;
4. *Stwierdza*, że nie ma potrzeby rozpatrzenia skargi pod kątem art. 6 i 13 Konwencji;
5. *Stwierdza, że*
 - (a) pozwane państwo ma zapłacić skarżącemu w terminie trzech miesięcy od daty uprawomocnienia się wyroku zgodnie z Artykułem 44 ust. 2 Konwencji kwotę 9.000 euro (dziewięć tysięcy euro), powiększoną o wszelkie podatki, które mogą zostać nałożone na tę kwotę, tytułem poniesionej szkody niemajątkowej, przeliczoną na walutę pozwanego państwa, po kursie obowiązującym w dniu wydania rozstrzygnięcia;

(b) po upływie powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty, winny zostać naliczone od tych kwot odsetki zwykłe według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego powiększonej o trzy punkty procentowe;

6. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim oraz obwieszczono pisemnie dnia 16 lutego 2016 r., zgodnie z Regulą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału

Françoise Elens-Passos
Kanclerz Sekcji

András Sajó
Przewodniczący